

Słowo a skutk

**Jezus praji: „Zawěrnje, ja praju wam:
Čłownicy a kurwy přińdu skerje
do Božeho kralestwa dyžli wy.“**

Matej 21,31b

Słowo a skutk matej tworić jednotu. Štož spuščomny čłowjek praji, to wón tež čini. Bohužel wučni nas žiwjenje, zo temu husto tak njeje. Kak husto dyrbymy nazhonić, zo ludžo njedodžerža, štož su slubili. Abo zo skradžu to činja, štož su runje hišće wotpokazali. Tež Jezus je tajke nazhonenja měł. Hdyž widžeše wyšich měšnikow a staršich luda, praješe jim: „Što měniće? Muž měješe dweju synow, a wón stupi k přenjemu a praji: ‚Mój syno, dži, džětaj džensa we winicy.‘ Wón pak wotmołwi: ‚Ně, ja nohcju.‘ Potom so kaješe a džěše tam. A nan džěše k druhemu synej a praji runje tak. Tón pak wotmołwi: ‚Haj, knježe.‘, ale njeńdžeše tam. Kotry z njeju je nanowu wolu činił?“ Woni wotmołwichu: „Tón přeni.“ Jezus rjekny jim: „Zawěrnje, ja praju wam: Čłownicy a kurwy přińdu skerje do Božeho kralestwa dyžli wy.“

Jedyn syn připóznaje awtoritu nana ze słowami. Wón jemu samo wotmołwi: „Haj, knježe.“ Tola wón njeńdže do winicy džětać, ale čini něšto drugeho. Jezus mysleše při tym na wyšich měšnikow swjeho časa, kotřiž kruće we wěrje stejachu, so prawje modlachu a postajene swjate dny dodžeržachu, ale při tym tola jenož na sebjě myslachu a we wutrobje to žiwi njeběchu, štož jim wěra poprawom kazaše. Pozdžišo je cyrkej w tutym synu spóznala wulki džěl židowskeho luda, kotryž so wotwobroći wot Jezusoweje lubosće. Hišće pozdžišo widžeše so cyrkwinska hierarchija jako tón syn, kiž wulke słowa čini, ale tola na kóncu lubosć wotpokazuje. Cyrkwinscy wjednicy so pismika dla do wlosow dóstanu a zabudu na skutki křesćanskeje smilnosće. Druhdy sym tež hižo słyšať, zo čini něšto hódni njejsu, kotřiž kóždy njeđželu do cyrkwy chwataja, wšako tež žani lěpši ludžo njejsu. Na kóncu pak ničo nje-

Prědar słowa a muž skutka bě farar Jan Kilian. Za njeho postaji so poslednju njeđželu w septembru pomnik při cyrkwi w Kotecach.

Foto: J. Malink

pomha, hdy bychmy přeco nowe přikłady pytali, štó su čini, kiž „haj“ praji k Božemu słowu, ale je tola nječinja. Na kóncu dyrbi so kóždy sam prašec: Sym ja z tym synom měnjeni, kotryž „haj“ praji – a „ně“ čini? Sym ja žiwy w Božim kralestwje, w kraju lubosće a nadžije? Činju ja to, štož sej Bóh wote mnje žada? Hdyž nic – tak je čas, zo to přewinu. Słowo a skutk matej tworić jednotu.

Tón druhi syn praješe najprjedy jónu: „Ně, ja njepondu.“ Jemu nohcyste so cyty džěni we winicy stać a džětać. Jezus mysleše při tym na čłownikow a na kurwy, na wočiwidnych hrěšnikow swjeho časa. Čłownicy wobšudžachu lud a džětaču z romskej wobsadku hromadže. Nó, a kurwy – te běchu, kajkež běchu. Runje tutym je so Jezus přiwobroćił, a někotři z nich – čłownicy a kurwy – so jemu přiwobroćichu a swoje žiwjenje zasadnje wobnowichu. Znajemy mjenje dweju čłownikow, kiž staj so Jezusej přiwobroćiloj: Matej a Cachej. Pola kurwow je so jedneje – drje z njeprawom – přidaťo mjeno Marja Madlena.

Bjez přičiny wšak so Jezusej njewumjeto waše, zo je přecel čłownikow a hrěšnikow. Jezus njewusprawni wopačne skutki hrěšnikow, ale wón widži móžnosć, zo so hrěšnicy nakazaja k žiwemu Bohu a k jeho słowu. „Ně“ su prajili, ale su sej to hinak přemyslili.

Kak dóndžemy k jednoće słowa a skutka, wěry a lubosće? To je nimoměry čezke prašenje. Trjebamy jako přenje prawe sebjespóznace. Štó sym ja, hdže steju w swjim žiwjenju? Rěču ja wjace, hač ja činju? Je moja wonkowna fasada rjeńša hač nutřkowne žiwjenje? Hdže su moje slabe dypki? Tajke prašenja móžeja naše sebjewědomje porazyć, wšako hustodosć njejsmy čini, za kotrychž nas druzi maja. Trjebamy dale Jezusowu lubosć. Nakazanje – to je nawróť k Jezusej. Tajkich, kajcyž smy, wón nas přizywa do swjeho kralestwa, nic, zo bychmy tajcy wostali, kaž smy, ale zo bychmy jeho hnadže dali skutkować. Słowo a skutk matej tworić jednotu. Křesćanske słowo a křesćanski skutk, wěra a lubosć, tak je to Jezus chcył. **Jan Malink**

Kak derje znaješ biblisku stawiznu wo 12lětnym Jezusu?

Nakřižuj prawu sadu! Na kóncu wučitaš z pismikow wuhódanske słowo. Wone ma wězo něšto z tutej stawiznu činić. Ale što?

Što bě so stało, jako bě Jezus 12 lět starý, to zhoniš na spočatku scénja

- (ma) Marka.
- (na) Lukaša.
- (je) Jana.

Ze staršimaj běchu do Jerusalema šli, zo bychu tam

- (ru) nakupowali.
- (ra) přiwuznych wopytali.
- (c) pascha-swjedenj swječili.

Na dompuću Marja a Jozef Jezusa njenamakašaj. Wróćišaj so do Jerusalema a pytašaj jeho

- (yr) poł dnja dołho.
- (la) dnjej dołho.
- (ar) tři dny dołho.

Jezus sedžeše w templu a

- (e) rozmowješe so z wučerjemi.
- (ne) čakaše na swojeju staršeju.

Marja praji jemu: „Mój syno, čehodla sy namaj to načiniš? Hlej, twój nan a ja smój će z bolosću pytałoj.“ A Jezus wotmołwi:

- (n) „Wodajtaj prošu, to je mi woprawdže jara žel. To so njebudže wospjetować.“
- (cy) „Sym waju zapast, hdyž staj domoj štoj. Sym tu na waju čakał, dokelž njejsym sej zwěrił dołhi puć sam hić.“
- (t) „Čehodla staj mje pytałoj? Njewěstaj, zo mam być tam, štož je mojeho Wótca?“

Beata Richterowa

Wuhódanjet: Naccaret

Dwanaćelětny Jezus w Jerusalemskim templu

Rys.: Paula Jordan

Nowe šulske lěto zahajene

We wšěch časach su ludžo wo Bože žohnowanje prosyli. Je to dobra a hižo dołho-lětna tradicija, zo činja to tež šulerjo a wučerjo serbskeje zakładneje a srjedźneje šule w Budyšinje na spočatku kóždoho šulskeho lěta. Zhromadnje swjeća ekumeniske kemše pak w Michałskej cyrkwi pak w cyrkwi Našeje lubeje knjenje. Hižo kónc zašleho šulskeho lěta zamołwići tute kemše přihotowachu, kiž wotměchu so 22. awgusta w cyrkwi Našeje lubeje knjenje.

Tema lětušich kemšow bě žiwjenje Alojsa Andrickeho. Što ma nam Andricki džensa prajić? Čehodla je wón z přikładom za naš čas, za žiwjenje młodych ludži? Z krótkimi tekstami rozprawjachu šulerjo

w kemšach, zo bě Andricki był šěroko zajimowany čłowjek, kotryž lubowaše sport a hudźbu a kotryž bě rady z młodymi ludźimi hromadže. W předowanju napominaše farar Scapan wšěch, so po přikładach měć a, posylnjeni přez wěru, to dobre skutkować. Dorasćeni maja a móža džěćom pomhać. Šulerjo wšelakich lětnikow modlachu so wo to, nic přeco jenož na sebe myslić, ale so zasadzeć za pomocy potrebných čłowjekow w bliskosci a dalokosci. Serbski superintendent Malink dopominaše na to, zo přez krutu wěru do Boha wěstotu, wurunanosć a pokoj namakamy a so nam přez to žiwjenje lěpje poradzi.

Annemarie Simonowa

Rakečanska Bjesada

Rakečanska Bjesada přepróšuje srjedu, 12. oktobra, w 19.00 hodź do farskeje bróžnje na serbski wječork. **G. Holder**

Zhromadźizna SET

Sobustawska zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa wotměje so na reformaciskim dnju, 31. oktobra, w Hodźiju we wasadnym domje při farje. Za počatk budže w 14.00 hodź.

Dnjowy porjad:

1. powitanje a swačina
2. rozprawa předsydstwa
3. rozprawa rewizora
4. schwalenje rozprawow
5. wólba rewizorow
6. namjety za dalšu džělawosć towarstwa
7. přednošk Hodźijskeho fararja Christoph Rummela wo jeho jězbach po rumunskaj Sedmihródskej
8. zakónčenje při rowje fararja Jaroměra Hendricha Imiša při Hodźijskej cyrkwi

Kónc budže někak w 17.00 hodź.

Čłonojo towarstwa a wšitcy dalši, kotřiž so za serbske ewangelske wasadne žiwjenje zajimuja, su lubje witani.

Měrcin Wirth, předsyda

Ochranowske hesła 2012

Kónc septembra su w Ludowym nakładnistwje Domowina Ochranowske hesła za lěto 2012 wušli. Zestajał je tute Hinc Šolta z Lauterbacha, wudaće je wobstaralo nakładnistwo w zhromadnym džěle ze Serbskim ewangelskim towarstwom. Hesła dóstanjeće za 2,50 eurow w Smolerjec kniharni a pola Serbskeho ewangelskeho towarstwa. **PB**

Kěrlušje Jana Kiliana

Składnostnje lětušich 200. narodnin Jana Kiliana je SET hromadže ze Założbu za serbski lud wudało CD z jeho kěrlušemi. Pod nawodom kantora Friedemanna Böh-

me spěwataj chórój Serbskeho gymnazija a SLA. Solistiski part je přewzał bariton Gerald Schön, cyłkowny nawod měješe Liana Bertók. K CDji sluša wobšěrny booklet, w kotrymž su Kilianowe kěrlušje w serbskej, němskej a jendźelskej rěči wotčišćane.

Wo spodobne wuhotowanje je so postarał Budyski grafikar Ralf Reimann. CD płaći 15,00 € a je dóstać pola Serbskeho ewangelskeho towarstwa a w Smolerjec kniharni. **T.M.**

Serbska cyrkej w Kamjencu znowa wotewrjena

W léce 1512 dotwarichu w klóštrje franciskanow w Kamjencu cyrkej. Po rozpušćenju klóštra za čas reformacije přepodachu ju 1565 ewangelskim Serbam města a wokolnych wsow k wužiwanju. Z teho časa ma cyrkej tři mjena: Klóšterska cyrkej, Hanina cyrkej a Serbska cyrkej. Hač do 1920tych lét so tu serbske kemše swjećachu. W minjonych třoch lětach je so

twarjenje, kotrež słuša Kamjenskeje wosadze, dospójnje wobnowiło a w zhradnym džěle z městom jako Boži dom a sakralny muzej wuhotowało. Zdobom bu na južnej stronje cyrkwe moderne twarjenje měšćanskeje turistickej informacije přitwarjene. Ze swjatočnosću so pjatk, 26. awgusta, tydžen do Dnja Saksow w Kamjencu, hotowy ansambl zjawnosći přepoda.

Swjedženske kemše

Njedzeli, 28. awgusta, woswjeći Kamjenska wosada přenju Božu službu we wobnowjenej cyrkwi. Mjez něhdze 150 kemšerjami běchu tež hosćo z Budyšina a někotři Serbja. W swojim witanju skedźbni nowy Kamjenski farar Michael Gärtner na něhdše wužiwanje Božeho domu jako cyrkej wosadnych Serbow. Rěč, kotraž so tu něhd wužiwaše, zasłyšachu kemšerjo, jako přednjese Serbski superintendent Jan Malink scenje njedzele serbsce. Někotři z kemšerjow běchu při serbskim čitanju katolskeho duchowneho wočakowali a so zadziwani hakle nětko dowědžichu, zo bě Klóšterska cyrkej była Boži dom ewangelskich Serbow tudyšeje wosady. Předowanje měješe wyši krajnocyrkwinski rada dr. Christoph Münchow, w Drježdžanskim krajnocyrkwiskim zarjedze zamołwity za wuchodnu Saksu. Běchu to jeho poslednje kemše w zastojnstwje, wšako so 1. septembra na wuměnk poda. Na „israelskej nje-dzele“, kotraž so tutón dzeń wopominaše, wěnowaše so předar wosebje křesćansko-židowskim počaham. Při wulkotnej akustice cyrkwe spožichu přednjese spěwy wosadneho chóra a kruchi instrumentalne hudźby, zahrate wot collegiuma musicuma z Kamjencu, Božej službe wosebje swjatočny raz.

Sakralny muzej

Po kemšach wužichu mnozy skladnosć, so po rjanym pózdnjogotiskim Božim domje rozhladować. Jeho wosebita pycha su pjeć rězbarjene křidlowe wołtarje, kiž hišće z doreformaciskeho časa pochadzeja a mjez 1512 a 1520 nastachu. Na podobojtymaj bokomaj cyrkwe je postajenych sydom witrinow, kóžda wěnowana wosebitej temje nabožnych a cyrkwiskich stawiznow: franciskanam, založenju klóštra, liturgiji, česćowanju, pobožnosći, reformaciji kaž tež zhradnosći cyrkwe a byrgarstwa. W nich wustajene su drohotne eksponaty z wobsydstwa Kamjenskeje wosady, kaž česki relikwiny wołtark z léta 1380, postawy mnichow z léta 1513 a wot šulerja sławneho Cranacha molowanej wobrazaj.

Na serbsku zaštosć cyrkwe so we wustajejcy trójce pokazuje. W předhali, hdžež su w krótkim přehledze najwažniše daty k stawiznam cyrkwe zestajane, rěka pod létoličbomaj 1564/65: „Von 1565 bis 1926/29 diene die Klosterkirche als

Serbska cyrkej w Kamjencu z modernym přitwarom turistickej informacije Foće: J. Malink

‚Wendische Kirche‘ dem sorbischsprachigen evangelischen Gottesdienst.“ Dalša pokazka namaka so we witrinje k temje „Reformation – Protestanten & Katholiken“. Tam su – nic we wotewrjenej witrinje, hdžež by je kóždy wopytwar wuhladał, ale w zasunjenym fašku, kiž móže sej zajimc wučahnyć – tři serbske knihy z wobstatka Kamjenskeje wosady wustajene: spěwarske, biblija z léta 1881 a wot Hodźijskeho fararja Jaroměra Hendricha Imiša 1876 pod titulom „Domjaca klětk“ wudata zběrka předowanjow. Třeću pokazku na serbskosć skónčnje namaka wopytwar w seriji fotow, kiž so na wobrazowce běžnje mjenjeja. Mjez fotami z motiwami z dalšich Kamjenskich cyrkwow pokazuje so tež narowny kamjeń

fararja Pawoła Jenča (1861–1943) z kěrchowa při Marinej cyrkwi, na kotrymž so zadypana linka „und letzter wendischer Prediger“ wosebje wuzběhuje.

Hladajo na to, zo je so cyrkej wjac hač 350 lět – potajkim najdlěši čas swjeho wobstaća – wot Serbow wužiwała, su mjenowane tři pokazki na to w nowym sakralnym muzeju dosć skromne. Tema serbskosće w Kamjencu a zafarowanych wsach by sej wobšěrnije a dostojniše předstajenje zasłužiła. Znajmjeńša jednu cytu witrinu móhli wuhotowarjo jej wěnować. Klóšterskich cyrkwow móžeš sej w Němskej wjele wobhladać, ale tajkich, kiž so Serbam k wužiwanju přewostajichu, je mało. Šansu, tutu wosebitosć a z njej zwisowacy němsko-serbski počah w běhu lětstotkow ⇨

Pjeć rězbarjene křidlowe wołtarje z doreformaciskeho časa su pycha pózdnjogotiskeho Božeho domu.

Tři serbske knihi z druheje polojcy 19. lětstotka swědča wo serbskej zaštosći Kamjenskeje wosady. Foto: J. Malink

⇒ nazornje předstajić a hódnoćić, su wuhotowarjo w Kamjencu zapasli.

Na wotpowědnu kritiku zdžěli direktorka Měšćanskich zběrkow Kamjenca dr. Sylke Kaufmann, kotraž je zdobom nawodnica Lessingoweho a noweho sakralneho muzeja, zo ma so třom serbskim kniham we witrinje hišće dodać wujasnjenki tekst wo bywšim serbskim wužiwanju cyrkwy.

Techniskich zadžěwkow dla tutón při znawotewrjenju cyrkwy njebě hišće připrawjeny, štož pak ma so w blišim času nachwatać.

Trudla Malinkowa

Text, kotryž ma so wustajeńcy w blišim času hišće dodać:

Die Klosterkirche wird „Wendische Kirche“

Reformation und Gegenreformation hatten auch große Auswirkungen auf die sorbische Kultur. Da im evangelischen Gottesdienst das Wort – die volkssprachliche Predigt – im Zentrum steht, fand Sorbisch Eingang in die Kirche. Protestantische, aber auch katholische Geistliche übersetzten die Bibel, Gebete und Lieder und entwickelten damit das Sorbische zur Schriftsprache. Ein 1595 in Bautzen herausgekommener lutherischer Katechismus (Unterweisung in den Grundfragen

des christlichen Glaubens) ist wohl das älteste Buch in obersorbischer Sprache. Die Klosterkirche wurde ab 1565 für die evangelischen Gottesdienste der Kamenzer Sorben und der eingepfarrten wendischen (damals für sorbischen) Dorfschaften genutzt. So bürgerte sich der Name „Wendische Kirche“ ein. Zuvor hatten sich die sorbischen Protestanten in der Katechismuskirche versammelt.

Die Stadt unterhielt einen wendischen Prediger. Kandidaten für dieses Amt mussten ihre Kenntnis der sorbischen Sprache nachweisen. Sie hatten eine sorbische – und eine deutsche – Probepredigt zu halten.

Im Laufe des 19. Jahrhunderts war in der Oberlausitz allgemein eine Zurückdrängung des sorbischsprachigen Gottesdienstes zu beobachten. In Kamenz wurden wendische Gottesdienste vermutlich bis 1926, spätestens bis 1929, gefeiert.

Pučowanie a swójbny swjedzeń we Wuježku

„Běži woda, běži ...“ – tutón znaty spěw zaklinča sobotu, 27. awgusta, z Dejkec bróžnje we Wuježku. Wonka so mócnje deščowaše, ale w bróžni knježeše mjez wjace hač 70 zhromadženymi dobra nalada. Hižo w 13 hodź. bě so 34 ludźi – džěci a jich starši, wjetšina z nich serbske katolske swójbny, kaž tež někotři jednotliwcy a přečeljo Serbow – na pućowanie podało. Tehdy so hišće njedeščowaše. Knjez Mato Krygar wjedžeše skupinu přez rjany lěs na Koporčansku horu. Z 504 m wysokosće je wona wo něšto niša hač Čornobóh ze swojimi 561 m. Wróco wjedžeše puć přez Nowy Wuježk k Dejkec statokej. Tam móžachu so pućowarjo z kofejom a dobrym tykancom posylnić.

W 17 hodź. zhromadźichmy zo z dalšimi hosćimi, kiž běchu so mjez tym přidružili, k nutrnosći. Knjez superintendent Jan Ma-

link ju z nami swjećeše. Huno w Dejkec bróžni njeje jara wulke, ale wšitcy namakachmy na ławkach městno. Po nutrnosći dojdźe do Wuježka spěwna skupina „Wólbernosće“. Pod nawodom knjeza Fabiana Kaulfürsta zanjese nam wěnc wjesolych, žortniwych spěwow. Tež zhromadnje sej zaspěwachmy, mjez druhim na započatku hižo naspomnjeny spěw. Po programje sedzachmy hišće chwilkul při towaršliwej bjesadze hromadže a dachmy sej kołbaski a gulaš kaž tež škleńcu wina abo brěčki słodzeć.

Swójbne pućowanie a swjedzeń na Dejkec statoku bještej zaso rjany podawk w dobrej serbskej zhromadnosći. Tradicija lětnych swójbnych pućowanjow we Wuježku započa so w meji 2003. Składnostnje serbskeho cyrkwinskeho dnja w Bukecach 2005 zwjaza so dotalne ryzy pućowanie

z dworowym swjedženjom na Dejkec statoku. Inicijatiwa je wušla wot Krygarjec mandželskeju, kotraž prócowaštaj so wo zhromadnosć mjez młodymi serbskimi ewangelskimi swójbami tež w srjedźnej a Delnej Łužicy. So wě, zo běchu a su tež katolske swójbny stajnje witane. Džěci wšak so hustodosć hižo ze šule sem znaja. Janina a Mato Krygarjec přeco z wjele prócu a lubosću wšitko wobstarataj a přihotujetaj. Jimaj kaž tež Dejkecom a Pawlikecom we Wuježku a Simonecom w Trupinje so lubje džakujemy, zo je so lětuši swjedzeń zaso derje poradził. Wulki džak słuša tež spěwarkam a spěwarjam „Wólbernosćow“ za lóštny program. Pućowarjam kaž tež hosćom, kiž su so nawječor na Dejkec statoku přidružili, je so we Wuježku jara lubiło.

Měrćin Wirth

Serbscy pućowarjo z Wuježka ducy na wjeršk Koporčanskeje hory Foto: M. Wirth

Ze Serbskim busom do Kyrkonošow

Po wupruwowanym wašnju staj Handrij a Měrcin Wirth tež lětsa zaso wuprawu Serbskeho busa přihotowajo. Za čas jězby měješe Handrij Wirth wo stalětnych stawiznach wotpowědnych městnow, kiž po puću widzachu, wjele rozprawjeć. Wójny a nuzy běchu tu ludžo přečerpjeć dyrbjeli. Kak derje so nam džensa porno tomu dže!

Jako přenje wjetše město docpěchmy Lubań. Něhdy bě to najwuchodniše město we Łužiskim zwjazku šesćiměstow, kotryž služeše dolhi čas mjez druhim jako škit wikowanskich dróhow z wuchoda do zapada a do Čěskeje. Scyła ma Šleska wotměnjate stawizny. Před tysac lětami knježachu tu Piasća, pólsky wjerchojo. Po tym přińdže kraj k Čěskej a skónčnje přirjadowachu Habsburgscy Šlesku swojemu hoberskemu mócnarstwu. Dokelž so pruski kral Bjedrich II. a habsburgska kralowna Maria Theresia Šleskeje dla njemóžeštaj dojednać, wudyri 1756 Sydohlětna wójna. W tutej je tež Łužica wjele čerpjeć měła. Čezki bě wosud Šleskeje po 1945, jako wulki džěl wobydlerstwa čekaše abo so wuhna.

Za čas jězby mózachmy při krasnym slóńčnym wjedrje Jizerske hory a Kyrkonoše w cyłej jich rjanosci a wulkosci wobdžiwać. Jenož Sněžka chowaše so hišće w mróčelach.

Dypkownje w 10 hodź. běchmy w Cieplicach, hdžež wočakowaše nas pólska turistiska wjednica. W Cieplicach steji jedna z jenož hišće třoch zdžeržanych hnadownych cyrkwjow. Dalšej namakatej so w Świdnicy a Jaworje. Zhonichmy, zo maja tute cyrkwy grjekski křiž jako zakładny rys. W hoberskim Božim domje je 4 000 sedženkich městnow a 6 000 městnow k staću. Nutřka je cyrkej bohaće w baroknym stilu wuhotowana. Je to wuraz derjeměća města wokoło lěta 1750. Po Druhej swětowej wójnje wužiwaše so jako garnizonska cyrkej. Mała ličba tu zwostatych ewangelskich

wosadnych – džensa je jich něhdže 200 – njeby wulke twarjenje zdžeržec móhła. Wójsko plačeše milinu a tepjenje a staraše so wo porjadk.

Kemše swjećeštaj hromadže pólski wosadny farar Sebastian Kozieł a sup. Malink. Při serbsko-pólskej dwurěčnosći njebě žanych čezow. Handrij Wirth hraješe na hoberskich piščelach kaž wuwučeny kantor. Spěwy běchu tak wupytane, zo so tež w pólskich spěwarskich namakachu. Je to přeco wosebite dožiwjenje, na tajke wašnje dožiwic z hromadnosć z wěrjowymi druheje řeče a tradicije.

Z Cieplíc jědzechmy do Jelenjeje Góry, hłowneho města cyłeje kónčiny. Tu maja wšelake industrije. Rjane je torhošće ze swojimi arkadami a krasnje restawrowanymi domami. W nazymskim slóńcu so tu z ludźimi mjerwješe. W jednej z mnohich korčmow bě za nas wobjed přihotowany.

Přichodny cil bě mały hród we Łomnicy. Němska zemjanska swójba je jón wobnowiła a džensa w nim bydli. Lědma kilometer dale wopytachmy dalši hród, kiž blyšći so w swojej starej pyše. Pruski kral bě jón něhdy swojej džowce jako lětnju rezidencu daril. Za běłym hrodem ze štyrjomi różnymi wěžemi wupřestrěwa so krasny park. Džensa je w hrodze samym a w jeho pódlanskich twarjenjach hotel zaměstnjeny.

W Jelenjogórjanskej dolinje so wjele twari. Wobhladanja hódne su tirolske domy, natwarjene wot ewangelskich wěrjow, kotřiž dyrbjachu swojeje wěry dla ze Salzburgskeho kraja čekać. Něhdy bě jich 52 tajkich domow, džensa je jenož hišće mały z nich wuchowaných. W jednym, w kotrymž je džensa korčma, zesydachmy so ke kofejej a tykancej a spěwachmy serbske ludowe spěwy. Po swačiny podachmy so na puć domoj. Kyrkonoše ze Sněžku nas w slóńcu strowjachu.

Kurt Latka

Serbsko-pólske kemše swjećeštaj w hnadownej cyrkwi w Cieplicach wosadny farar Sebastian Kozieł a superintendent Jan Malink.

Fota: M. Wirth

Kedźbliwje scěhowachu wulětnikarjo wuwjedženjam pólskeje přewodnicy.

Wulětnikarjo w hrodowskim parku we Wojanówje

Hornjoserbja z hosćom w Delnjej Łužicy

Njedzelu, 28. awgusta, wobdźěli so Čiskowske kulturne towarstwo z předstajenjom serbskich křicznow na 19. domizniskim a drastowym swjedženju w blótowskich Bórkowach. Staršeju, předstajeneju wot Anetty a Jensa Sarodnikec, přewoždžachu pjeć porow kmótrow, štyri pory

hosći a pjeć dźeći. Wojerowski farar Joachim Nagel z mandźelskej a Rakečanscy dujerjo ćah wudospolnichu.

Hižo rano w džewječich započachu so přihoty z wobłěkanjom serbskich drastow na Čiskowskim dworje. Wšitke drasty je Günter Hoffmann z Nydeje ze swojeho

bohateho fundusa Wojerowskeje serbskeje drasty wobdźělnikam přewostajit. Při wobłěkanju pomhachu nimo njeho nazhonite žony z Čiska, Židzineho a Čorneho Chołmca kaž tež Helmut Kurjo z Blunja. Po třoch hodzinach móžachu so wšitycy k skupinskemu fotej před Čiskowskim statokom zestupać.

W Bórkowach nadpadnychu Wojerowčenjo mjez mnohimi wobdźělnikami w delnjoserbskej drasće. Čim bóle wobdźiwachu hosćo domizniskeho swjedženja wosebitošće tudyšeje drasty, kaž sylne barby jednotlivych dźelow, wuměšce wušiwane běle fale a hawby a so zybolacu pychu ze škleńčanych parličkow. Po zakónčenju swjedženjskeho ćaha předstajichu so Wojerowčenjo publikumej hišće na jewišću.

Na domojžězbje běchu wšitycy wučerpani, ale spokojom. Martin Herrmann z Čiska džakowaše so wšěm wobdźělnikam a pomocnikam, wosebje čestnemu sobustawej Čiskowskeho kulturneho towarstwa Günterej Hoffmannej. Wón njebě jenož iniciator prezentacije w Bórkowach a njeje jenož drasty k dispoziciji stajit, ale je předewzaće z wulkeho džěla tež financował a wyše teho hišće tykanc za wšěch napjekł.

Johann Tesche

Wojerowske serbske křiczna, předstajene wot Čiskowčanow w swjedźenskim ćahu w Bórkowach. Skupinu nawjedowaše farar Nagel z mandźelskej.

Foto: J. Tesche

Wobnowjeja Slepjansku cyrkej

Hrib je so hłuboko do cyrkwinych hrjadow žrať. „Tutón problem dyrbymy nuznje zrisać“, měni Manfred Hermaš, predikant Slepjanskeje wosady. Wot 11. julija saněruja wjesnu cyrkej. Twarc a financier je energijowy koncern Vattenfall, nadawkidawarka je Slepjanska wosada. Vattenfall spjelni z tym wažne postajenje ze swojeho zrěčenja ze Slepjanskej gmejnu. Cyrkwinski twarski zarjad w Berlinje a pomnikoškitny zarjad w Zhorjelcu džěla přewodźujetej. Z architekturnym běrowom Berger & Fiedler z Choćebuza maja nazhoniteho generalneho planowarja.

„K saněrowanskim naprawam słuša porjedženje cyrkwineje łódže, wěže a třěšneje konstrukcije“, praji Kathi Miedtank, nowinska řečnica Vattenfalla. „Kompletnje wobnowimy zwonowy podstawa a wěžinu třěchu. Nutřka restawrujemy pišćeće, klětku a wěžowy časnik a přewjedžemy blidarske, elektriske a molerske džěla.“ Moderne płunowe tepjenje ma dotalne elektriske tepjenje z lěta 1978 narunać. Z wołtarnišća zhubić maja so dotalne ławki. Tam budu w přichodže stólcy stać, zo by wjac městna za wustupy chórow było. Kónc nowembra ma saněrowanje dokónčene być.

Hižo 1346 bu cyrkej, słušaca k propstowni Budissin, w Mišnjanskej cyrkwinскеj matrikli naspomnjena. „Slepjanska

cyrkej pochadza ze 14. lětstotka. Wona je najstarše twarjenje we wsy“, steji w chronice. „Najstarši džěl cyrkwe, z pólnych kamjenjow natwarjene wołtarnišćo, je jenički w Hornjej Łužicy zdžeržany pomnik pózdnejše gotiki.“ Cyrkwina łódž bu 1685 přitwarjena. Kěrchow wokolo cyrkwe bě prjedy pohrjebnišćo za wšě wosadne wsy. 1862 jón zawrěchu a kóžda wjes załoži sej swójske pohrjebnišćo. 1894 natwari so nowa fara, do kotrejež začahny tehdy farar Matej Handrik. W Přrnej swětowej wójnje dyrbbeše wosada zwonaj wotedać. Nowej zwonaj poswjeći farar Handrik na pokutnym dnju 1925. W Druhej swětowej wójnje so Boži dom přez granaty jara wobškodzi. „Cyrkej a wěža běštej bjez třěchi, wjelb we wołtarnišću přeraženy, wołtar a pišćelowe łubje běchu dospołnje zničene“, naspomni chronika. Po wójnje cyrkej krok po kroku zaso natwarichu a ju w oktobrje 1946 znova poswjećichu. Wuměłča Dorothea von Philipsborn zrězbari 1948 wulki krucifiks za wołtar. Jako dalje wažne kročeće slědowachu nutřkowe wobnowjenje cyrkwe 1962, wonkowe wobnowjenje 1979 a 1992 a znova nutřkowe wobnowjenje 1993/94.

Za čas Menzelec fararskeju mandželskeju wožiwi so w cyrkwi srjedź 1990tych lět žohnowanje Božeho džěćetka. Tutón

Wot lětušeho julija je Slepjanska cyrkej zaróštowana. Kónc nowembra ma wobnowjenje dokónčene być.

Foto: Kirschke

nałožk bě farar Handrik 1918 zawjedł. 1999 předstaji Slepjanski Serbski kulturny centrum w cyrkwi serbski kwas.

Andreas Kirschke

Bukečanska Bjesada

Po dwuměsačnej lětnjej přestawce schadzowaše so štwórtk, 15. septembra, nahladny kruh zajimowanych k serbskej bjesadze. Hosćiciel běše tutón raz knjez Alfred Šofta, něhdyši sobudželač Serbskeje cíšćernje w Budyšinje. Přez wjele lět njesprócniwego zběranja najwšelakorišich starožitnosćow je so jemu poradziło, w bróžni swjeho ródneho statoka w Koporcach zajimawu wustajeńcu zarjadować. Ekspozity maja zwjetša počah k wjesnemu žiwjenju w prjedawšich časach. Ze zachowanjom starych gratow a nastrojow chce Alfred Šofta přichodnym generacijam začišć wo wjesnym žiwjenju sposrědkować, kaž je wo-

ne něhdy było. Zajimowani wopytowarjo su pola njeho wutrobnje witani. Ze zahoritósću wě wón wěcywustojnje wo ekspozitach powědać, štož při našim wopyće čitu bjesadu wuwabi. Wosebitu kedźbnosć wěnowachmy naposledk piwowej bleši z něhdyšeje Koporskeje piwarneje. Zajimowani sluchachmy na k temu slušacu kriminalnu stawiznu, kiž běše Marko Grojlich w Serbskich Nowinach z 19. lěstotka wuhrებაł.

Na přichodnym zetkanju 20. oktobra budu so Bukečanscy bjesadowarjo zawěsće ze serbskimi wurazami za wšelke ekspozity z wustajeńcy Alfreda Šofty zaběrać.

Arnd Zoba

Benedikcija abatisy

Njedźelu, 18. septembra, wotmě so w cistercienskim klóštrje Marijinej hwězdze w Pančicach-Kukowje benedikcija (žohnowanje, swjećizna) w awgusće tutoho lěta wuzwoleneje abatisy Marije Philippy Kraft. Swjedzenske kemše nawjedowaše Drježdžansko-Mišnjanski biskop Joachim Reinelt. Generalny abt cistercienskeho rjadu M.-G. Lepori z Roma přepoda nowowuzwolenej abatisy pjeršćen a pastyrski kij jako widžomnej znamjeni jeje zamołwiteho zastojnstwa. Maria Philippa, 36lětna, naslěduje jako 43. abatisa cistercienskow

w Marijinej hwězdze serbsku abatisu Mariju Benedictu Wawrikec. Na swjedzenskich kemšach, na kotrychž wobdžělichu so tež ewangelscy křesćenjo, zaklinča tež serbsčina. Wuspěwa so marijanski kěrluš w serbskej rěči, nowa abatisa wobroći so na serbskich wosadnych tež z někotrymi sadami w jich maćeršćinje, a sakski ministerski prezident Stanisław Tilich, kiž je zdobom předsyda kruha přecelow Pančičanskeho klóštra, wobroći so na kóncu Božeje mše na wšitkich kemšerjow němsce a serbsce.

Irena Šerakowa

W Ćisku wo serbskich wupućowarjach

W mjenje Ćiskowskeje serbskeje rejoyanskeje skupiny witaše Gabriela Linakowa wutoru, 30. awgusta, wopytowarjow ze wsy a wokoliny do pońnje wobsadźeneje žurle Ćiskowskeje wohnjoweje wobory. Přeprošyli běchu sej Trudlu Malinkowu z Budyšina, zo by jim předstajiła stawizny wupućowanja Serbow do Texasa. Z pomocu historiskich wobrazow kaž tež fotow ze swjeho wopyta w Serbinje w lěće 1992 rozprawješe slědzerka wo přičinach wupućowanja Serbow, wo wuznamje jich wjednika Jana Kiliana a wo čežkim započatku w nowej domiznje. Džensa so serbske towarstwo w Serbinje wo pěstowanje serb-

skeho namrěwstwa stara. Kóžde lěto posledni kónc tydženja w septembru přewjeddu serbski swjedzeń. Na přeprošenje ze Serbina sej Ćiskowska rejoyanska skupina lěta druhi raz tam doleći a kulturny program na swjedženju wuhotuje. Tak běchu wuwjedženja Trudle Malinkoweje dobry přihot na daloku jězbu. Za zajimawy přednošk podžakowa so Gabriela Linakowa referentce nic jenož z pisanim kwěćelom, ale tež z plećenymi tykačkami Wojerowskich Serbowkow. Po tym wužichu wjacori składnosć, sej wupućowarsku knihu referentki kupić a signować dać.

Měrćin Kašpor

Ludowe nakładnistwo Domowina namołwja džěci a staršich:

Póscělce nam swoje modlitwy!

Zhromadna modlitwa je wjele džěcom zepěra. Tola próstwu a džak před Bohom do słowow skłasc njeje scyła tak lochko. Knižka z wuběrom rańšich a wječornych paćerjow, paćerjow do jědže a po njej, modlitwow we wosebitych situacijach kaž w chorosći atd. móhła džěcom při tym k pomocy być.

Někotre paćerje su we Wosadniku, w Spěwarskich a druhdze wozjewjene. Džědojo a wowki, starši abo kubłarki w pěstowarni pak znaja husto hdy dalje hrónčka. A snano sće sej wy, lube džěci, nimo

tho rjane modlitwy same wumyslili. Prošu póscělce nam swoje modlitwy, zo bychmy je do mjenowaneje knižki přiwzać móhli, a to hač do 30.11.2011 na scěhowacu adresu:

Ludowe nakładnistwo Domowina
Sukelnska 27 / Tuchmacherstr. 27
02625 Budyšin / Bautzen

e-mail: modlitwy@domowina-verlag.de

Na pilnych zapóslarjow čakaja wězo małe myta: Mjez wšěmi wulosujemy tři rjane knihi ze Smolerjec kniharnje. **LND**

Wustajeńca H. Härtela

Wobrazy w Ćeskej bydlaceho Serba Hanuša Härtela z motiwami ze sewjeročeskeje krajiny su tuchwilu w Serbskej kulturnej informaciji w Budyšinje widjeć. Wo nich rozmołwješe so na wotewrjenju wustajeńcy dr. Arnošt Wirth z Biskopic ze synom wuměla, Hanušom Härtelom jun., z Prahi. Foto: ES

Z předsydstwa SET

Na swjim wuradžowanju 5. septembra zaběraše so předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa z lětušej sobustawkeje zhromadźizny na reformaciskim swjedženju w Hodźiju a zběrachu so přenje mysle za klětuši cyrkwinski dzeń, kiž budže 23. a 24. junija w Husce. Dalša tema bě, hač měł so Pomhaj Bóh w barbny m wuhotowanju wudawać. Wo tym chcemy so w blišim času z Ludowym nakładnistwom Domowina dorozumić. **M. Wirth**

Zhromadźizna wosadneho zwjazka so přihotuje

Předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka zeńdže so štwórtk, 8. septembra, zo by wo předewzacach přichodneho časa wuradžowało. Na spočatku předstaji knjeni Fischer wot kasoweho zarjada načisk hospodarskeho plana 2012. Wón orientuje so na planach zaštych lět a ma so hłownej zhromadźiznje k wobzamknjenju předpołožić. Hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka budže sobotu, 21. januara 2012, na Michałskej farje. Wona ma noweho čłona do předsydstwa powołać, kotremuž farar dr. Buliš po swjim přestupje do katolskeje cyrkwy hižo njepřisłuša. Předsydstwo wuradžowaše tež wo serbskim wosadnym žiwjenju. Na wsach je přeco mjenje Serbow, ale zajim serbskoněmskeje zjawnosće we wosadach přiběra. Za nabožny tydzeń chcemy nowe formy namakać. Faluje prosće serbska katechetka, kotraž móhla so tohorunja wo Witaj-džěci starać. Serbski superintendent Malink informowaše, zo změje farar Rumel z Hodzijskeje wosady njedźelu, 18. septembra, přeni raz nutnosć w serbskim rozhlósu. Je w zaštych lětach derje serbsce nawuknył. Tuž mamy nadźiju w Bohu, zo so nam předowanje w maćernej rěči zdžerži. **Marka Maćijowa**

Powěšće

Malešecy. Za nowe zwony, kiž ma Malešanski Boži dom po móžnosći w swojim jubilejnym léće 2013 dóstać, je založba nalutowarnje darila 10 000 eurow. Symboliski šek přepoda Brigitte Richter z Budyskeje wokrajnje nalutowarnje kónc awgusta fararjeje Winfriedej Noackej a dalším sobustawam zwony spěchowaceho towarstwa. Wjetše sumy su tež hižo wot regionalnych firmow dóšli, kaž 5 000 eurow wot Budissy AG BAG, 3 500 eurow wot Budissy w Delnjem Kinje a 3 000 eurow wot Eibelec woknotwarskeje firmy w Malešecach. Létsa chcedza hišće 15 000 eurow nahromadzić, zo bychy so nowe zwony klětu do nadawka dać móhli, zdžěli předsyda spěchowanskeho towarstwa Karlfried Herrmann.

Budyšin. Přerju njedzela septembra zeńdže so něšto wjace hač 20 Budyšanow na židowskim kěrchowje k modlenju kadiša. Wuhotowała je nutrnostónraz Petra Kaulfürstowa. Z wosobinskih zetkanjow ze Židami z Litawskeje a z Israela, kotřiž njedawno Budyšin wopytachu, rozprawješe, hak nući tući běchu, jako wo kóždolětnym modlenju kadiša kaž tež wo kładženju kopolakow za zamordowanych Židow w Budyšinje zhonichu.

Wjazońca. 11. septembra zapokaza Budyski superintendent Walts Gott Jörga Briesovskeho jako wosadneho fararja we Wjazońcy. Asistentaj běštaj Biskopičanski farar Mickel a Serbski superintendent Malink. Jörg Briesovsky pochadza z Budyšina. 2006 běše na nowowudaću serbskich spěwarskich sobu džělať. Po ordinaciji 2008 skutkowaše tři léta w Oelsnitzu we Vogtlandze.

Dešno. Składnostnje 8. braniborskeho wjesneho a žnjoweho swjedženja, kiž wotmě so druhu kónc tydženja w septembur w Dešnje, swjećachu njedzela w tudyšim Božim domje dwurěčne kemše. Chór Łužyca, cyrkwinski chór a wosadni dujerjo derje wopytane kemše hudźbnje wobrubichu. Wjele kěrlušow spěwachu dwurěčne, wotměnjejo při tym serbske a

němske štučki. Jedyn ze spěwow je Bernd Pittkunings wosebiće za tute kemše do delnjoserbsčiny přefožił. Na swjedženju, kotryž tysacy wopytowarjow do Dešna přiwabi, předstajichu mnohe kulturne skupiny folkloru delnołužiskich Serbow. Jako nowu braniborsku žnjowu kralownu wuzwolichu Christin Hasackojc, kotraž pochadza ze serbskeje swójby w Dešnje a so na swjedženju w delnjoserbskej drasće wobdžěli.

Budyšin. Na Dnju wotewrjeneho pomnika bě létsa přeni raz Michałska fara wotewrjena. Wopytowarjo móžachu so w přizemju wjac hač 200lětneho twarjenja kaž tež po wobemaj zahrodumaj rozhladować. W žurli běchu wobrazy fary z dawnych časow hač do džensnišeho widžec, wosebite łopjeno informowaše wo małym wołtarju w žurli z jeho němsko-serbskim napisom. Při krasnym slóńčnym wjedrje nalichu blisko 700 wopytowarjow na farje.

Hodźij. Njedzelnišo nabožne wusylanje w serbskim rozhlusu wuhotowaše 18. septembra přeni króć farar Christoph Rummel z Hodźija. Młody duchowny, kotryž žanežkuli serbske korjenje nima, je ze swójskeho zajima w Hodźiju započal serbsce wuknyć a je w tym z pomocu serbskeho wučerja, wučebnicow a Hodźijskeje Bjesady hižo nahladnje postupil.

Rowno. Tradicionelny swjedzeń na Nepilic statoku woswjećichu 25. septembra z dwurěčnymi kemšemi, kiž wuhotowaštaj zhromadnje wosadny farar Huth a predikant Manfred Hermaš.

Serbin. W texaskim Serbinje woswjećichu poslednju njedzela w septembur swój tradicionelny Wendish Fest. Po dopołdnišich kemšach w jendzelskej a němskej rěči w Božim domje wuhotowaše popołdnu na swjedzenišću Čiskowska rejomaska skupina serbski kulturny program. Bě to hižo druhu raz, zo Čiskowčenjo přepróšenje ze Serbina scěhowachu.

Dary

W awgusće je so darilo za Pomhaj Bóh 22 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 100 lětami, 28. oktobra 1911, zemře farar **dr. Měrćin Renč** we Wjelećinje. Narodžił bě so 1853 w Ketlicach, hdžež bě jeho nan Jan Korla Renč 40 lět z duchownym. Jako bě pjeć lět, zemře jemu mać, tak zo wotroščestaj wón a młódši bratr Jan pola nana, kiž so znowa njewoženi. Wobaj chodžeštaj pola kantora Korle Awgusta Kocora do Ketličanskeje cyrkwinskeje šule a podaštaj so potom na duchownstwo. Měrćin Renč wopyta gymnazij w Budyšinje a Mišnje a studowaše w Lipsku. Wot léta 1878 služeše Klětnjanskej, wot léta 1882 hač do swojeje smjerće Wjelećanskej wosadze. Tam natwari w lětomaj 1901/02 džensnišu cyrkej. Farar Renč mjeješe šěroke zajimy. Z gymnazialneho časa pisaše přinoški za serbske, pozdžišo tež za němske nowiny a časopisy.

W Lipsku přislušeše Łužiskemu předarskemu towarstwu a bě městopředsyda jeho serbskeho wotdžělenja. Wot léta 1877 bě sobustaw Maćicy Serbskeje. Jako dobry znajer serbskich stawiznow nawjedowaše jeje stawiznisku sekciju. 1882 woženi so z Theklu Domškec, džowku korčmarja z Klětneho. Dwaj jeju synaj staštaj so tehórnuja duchownaj: Jan bu posledni serbski farar we Wjelećinje a Gerhard posledni serbski farar w Barće. T.M.

Přepróšujemy

- 02.10. 15. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnostónraz w serbskim rozhlusu (sup. Malink)
- 16.10. 17. njedzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnostónraz w serbskim rozhlusu (sup. Malink)
- 23.10. 18. njedzela po Swjatej Trojicy**
9.30 dwurěčne kermušne kemše w Bukecach (farar Hänchen, farar Pjech)
- 31.10. reformaciski swjedzeń**
10.00 serbsko-němske kemše w Lubnjowje ze spominanjom na serbskich fararjow wosady
12.00 nutrnostónraz w serbskim rozhlusu (sup. Malink)
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Hodźiju
- W nowembur wusyla so ewangelske Słowo k dnjej w serbskim rozhlusu.
- 05.11. sobota**
14.30 wosadne popołdne w Bukecach
- 06.11. dopředposlednja njedzela cyrkwinskeho léta**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnostónraz w serbskim rozhlusu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.